

KOMMUNIKOINTI KIELIHÄIRIÖISEN LAPSEN KANSSA

OHJEITA PUHEEN JA KIELEN KEHITYKSEN TUKEMISEKSI KOTIOLOISSA:

1. Puhu lapsen kanssa

- kieli kehittyy vuorovaikutuksessa
- arkipäivään liittyvät tilanteet (ruokailu, pukeminen) ovat luontevia tilanteita keskusteluun
- juttele lapselle toimintojen yhteydessä ”nyt laitetaan sukat jalkaan”, ”sukat on punaiset”, ”tänään syödään perunamuusia”, ”onpa puuro kuumaa”

2. Rohkaise ja kannusta

- vastaa lapsen kysymyksiin, huomioi lapsen pienetkin aloitteet: ääntelyt, sanan osat, osoittaminen jne
- osoita kiinnostuksesi ja anna positiivista palautetta
- kysymykset ja vastaukset auttavat lasta jäsentämään maailmaansa

3. Tue lasta

- ohjaa ja tue lasta myös ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan
- anna aikaa, ole joustava ja kärsivällinen
- anna lapsen käyttää kieltä
- kiinnitä huomio viestin kokonaisuuteen, älä yksittäisiin virheellisiin ilmaisuihin

4. Perustelee

- miksi asiat tehdään tietyllä tavalla, miksi rankaiset, miksi et ota lasta mukaan, ole johdonmukainen
- lapsi ymmärtää enemmän kuin usein ajatellaan

5. Auta lasta

- kiinnitä lapsen huomio esim. koskettamalla lasta
- ylläpidä katsekontakti
- toimintojen säännöllisyys luo turvallisuutta ja auttaa lasta jäsentämään ympäristöään

6. Osallistu ja leiki

- osallistu lapsen leikkeihin
- anna välillä mallia mitä muuta leikissä voisi tapahtua
- tue lasta käyttämään leluja mielikuvituksellisesti (kynä voi olla myös syötävä, lentävä, elävä)
- osoita, että lapsen toiminta on tärkeää ja merkittävää
- monipuoliset leikit ja niihin liittyvät mielikuvat ja kokemukset tukevat myös asioiden kielellistä ilmaisua

7. Nimeä

- kuvaile esineitä ja asioita, mitä niillä tehdään, miten ne toimivat
- toista sanoja uudelleen ja uudelleen, mutta pyri tekemään se luontevasti
- laajenna lapsen ilmaisua ”auto” ->”niin siinä on iso auto”
- juttele ja loruile
- anna oikea puhemalli

8. Käytä selkeitä ja yksinkertaisia lauseita

- puhu rauhallisesti, rauhoita tilanne, poista taustahäly
- osoita, käytä ilmeitä, eleitä ja viittomia
- esitä vain yksi ohje kerrallaan
- hidasta puhenopeuttasi, painota tärkeitä sanoja
- älä vaihda puheenaihetta liian nopeasti, anna siitä konkreettinen, selvä vihje
- varmista, että lapsi on ymmärtänyt, selitä asia tarvittaessa toisin

9. Älä sanota

- pakolla sanottaminen ei liitä merkityksiä eikä sanoja lapsen käyttöön
- pakottaminen saattaa myös korostaa lasta kiinnittämään huomiota omaan puheeseensa ja kieleensä ja siitä voi seurata arkuutta tai kieltäytymistä kielen käyttöön liittyen
- älä korjaa lasta vaan toista sana uudelleen oikeassa muodossaan ”ovara”, ”kyllä se on orava”
- tulkitse lasta tarvittaessa vieraalle, mutta anna lapsen sanoa asiansa itse

10. Anna lapsen osallistua

- tehkää yhdessä ruokaa, kattakaa pöytää, siivotkaa

11. Anna lapsen askarrella, värittää, leikata

- käden liikkeiden tarkkuuden kehittyminen auttaa niiden aivoalueiden kehittymistä, jotka vastaavat myös puheliikkeistä

12. Lue

- älä lue lapselle, lue lapsen kanssa
- lukeminen kehittää kuuntelutaitoa, keskittymistä, sanavarastoa ja muistia, lukiessasi annat myös oikean mallin sanoista ja äänneistä
- lukekaa kirjoja, katselkaa kurkistuskirjoja (mm. Puppe ja Maisa -kirjat)
- tue lasta matkimaan kirjoissa olevien kuvien ääniä (mm. koira sanoo hauhau)
- aloita nimeämällä, juttelemalla kuvista, laajenna vähitellen
- palaa aiemmin kerrottuun, tarkista, että lapsi ymmärtää pidemmät yhtäjaksoiset kertomukset

13. Huomioi toisten lasten tarjoama apu

- ohjaa ja rohkaise lasta toisten lasten seuraan
- toisten lasten tarjoama malli on usein parhaita tukimuotoja puheen ja kielen kehitykselle

14. Tutti ja ravinto

- pitkään käytettynä tutin käyttö saattaa hidastaa oikeiden äänneiden oppimista
- anna lapsen vahvistaa puhelihaksiaan mm. pureskelemalla kovaa ruokaa, porkkanaa, näkkileipää

15. Ilmapiiri

- turvallinen ja lämmin ilmapiiri ja kiinteät ihmissuhteet tukevat myös kielen kehitystä

KOMMUNIKOINTIA TUKEVAT KEINOT:

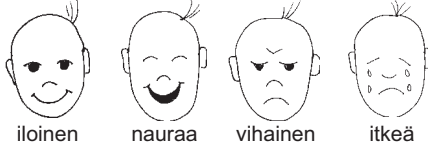
1) Viittomat

2) Piirtäminen, kirjoittaminen

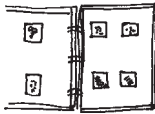

3) Eleet, ilmeet, osoittaminen, kehon kieli

4) Kuvat

(valokuvat, piirretyt kuvat, valmiit kuvat esimerkiksi PCS- ja Pictogrammi-kuvat)

valokuvakansio

aikakausilehti

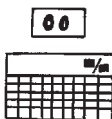
sanomaenti

5) Symbolijärjestelmä (Bliss-symbolit)

lisäsymboli

6) Kommunikointilaitteet

puhelaite, kommunikaattori

MIKSI KOMMUNIKOINTIA TUKEVAT KEINOT ELI AAC?

- tukevat lapsen kielen kehitystä ja kielen ymmärtämistä
- käyttämällä puhetta tukevia kommunikointikeinoja hidastat luontevasti myös omaa puherytmiäsi ja helpotat näin lapsen viestin ymmärtämistä
- tärkeintä on, että lapsi voi ilmaista itseään, ilmaisutapa tai esimerkiksi yksittäiset äännevirheet eivät ole oleellisia
- toimintaohjeet ja päiväjärjestys kuvitettuina jäsentävät asioita ja tapahtumia sekä helpottavat siirtymätilanteita ja ohjeiden vastaanottamista
- konkretisoimalla asiat, ohjeet ja kiellot selvennät tarkoitustasi ja helpotat lapsen kielen ymmärtämistä (näytä, osoita, piirrä)
- kannusta ja rohkaise lasta käyttämään esimerkiksi piirtämistä tukena viestin välittämisessä (paperia aina saatavilla)
- osoita lapselle, että kaikki kommunikointia tukevat keinot ovat sallittuja, jolloin rohkaiset myös lasta käyttämään kaikkia viestintäkeinoja
- viittomalla itse osoitat lapselle hyväksyväsi sen luonnollisena kommunikointikeinona ja rohkaiset lasta käyttämään viittomia
- kommunikointia tukevat keinot eivät ole kielen kehityksen este/hidaste

Kirjallisuutta:

Alijoki, E. (1998).

Pesästä pieni ponnistaa.

Rauma. Kirjayhtymä.

Hyytiäinen-Ruokokoski, U. (2003, 2., uudistettu painos).

Diagnoosina dysfasia. Opas kielihäiriöisen lapsen vanhemmille.

Turku. Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry.

Kunnari, S., Sannainen-Makkonen, T. (2004).

Mistä on pienet sanat tehty. Lasten äänteellinen kehitys.

Porvoo. WSOY.

Leonard, L.B. (2000).

Children with Specific Language Impairment.

London. The MIT Press.

Siiskonen, T., Aro, T., Ahonen., Ketonen, R. (toim.) (2003).

Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa.

Juva. PS-kustannus.

Siiskonen, T., Aro, T., Ahonen. (toim.) (2001).

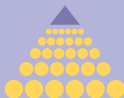
Sanat sekaisin. Kielelliset oppimisvaikeudet ja opetus kouluikässä.

Juva. PS-kustannus.

von Tetzchner, S., Matinsen, H. (1999).

Johdatus puhetta tukevaan ja korvaavaan kommunikointiin.

Helsinki. Kehitysvammaliitto.

Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry

Suvilinnantie 2

20900 TURKU

(02) 2138 200

aivohalvaus.dysfasia@stroke.fi

www.stroke.fi